

Mgr. Jakub M. Doliński

Katedra Prawa Własności Intelektualnej

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego

Streszczenie rozprawy doktorskiej p.t. „**Tłumaczenie w prawie autorskim**” przygotowanej
pod opieką Prof. dr hab. Ewy Nowińskiej.

Tezą badawczą niniejszej pracy jest wykazanie, że wbrew powszechnemu postrzeganiu tłumaczenia jako podstawowego przykładu opracowania wymienionego przez ustawodawcę w art. 2 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, przekład może występować w formach innych niż opracowanie (dzieło zależne), jak również nie być w ogóle przedmiotem prawa autorskiego. W pierwszym rozdziale, scharakteryzowano podstawowe rodzaje tłumaczeń oraz zjawiska mające na nie znaczący wpływ, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. „nieprzekładalności”, co do istoty której istnieją spory zarówno w doktrynie prawnej, jak i przekładoznawczej. Zjawisko nieprzetłumaczalności odgrywa istotną rolę w ustaleniu charakteru tłumaczenia oraz w zakwalifikowaniu powstałego przekładu do danego gatunku dzieła autorskoprawnego, może być podstawą do usprawiedliwienia pewnych działań tłumacza jak również rodzić szereg skomplikowanych skutków prawnych na tle prawa autorskiego.

W kolejnym rozdziale, w celu realizacji przytoczonej tezy badawczej dokonano wnikliwej analizy przemian legislacyjnych dotyczących problematyki praw autorskich do tłumaczeń w Polsce. Następnie przedstawiono dotychczasowych badań prawnych na temat przekładu w prawie autorskim, zaprezentowano najważniejsze aspekty tytułowej problematyki poświęcając niektórym pełne rozdziały rozprawy (m.in. współautorstwa przekładu, prawa do jego autorstwa oraz naruszeń integralności tak utworu macierzystego, jak też samego tłumaczenia). W dalszej kolejności zaprezentowano kontrowersyjną koncepcję projektu nowego utworu autorskoprawnego: tzw. dzieła autonomicznego, będącego podrodzajem utworu inspirowanego. W oparciu o filozofię *mimesis* oraz teorię *skopos*, a także stanowiska doktryny przekładoznawstwa, wykazane zostaje, że mogą istnieć przekłady na tyle oryginalne, indywidualne i odmienne jakościowo, że ztracają one charakter zależny względem utworu macierzystego, wzbijając się na wyżyny swego stanowienia poprzez

osiągnięcie statusu utworu inspirowanego. W proponowanej koncepcji utworu autonomicznego, stanowi on formę przekształcenia faktycznego wyglądu utworu jak i jego charakteru prawnego z dzieła powstającego jako zależne w „wyzwalającą” się z ograniczeń typowych dla opracowania niezależność. Proponowanymi przesłankami niezbędnymi do ustalenia charakteru niezależności jest stwierdzenie dostatecznie odmiennej oryginalności oraz indywidualności, rozważono także nietypową dla skali oceny w prawie autorskim różnicę jakościową między porównywanymi utworami. Przedłużeniem rozważań na temat zjawiska tłumaczeń w kontekście osiągnięcia statusu dzieła niezależnego jest omówienie założeń twórczych przekładów względem języków sztucznych, neologizmów oraz dźwiękonaśladownictwa, a zatem stref, które nie prowadzą do uznania przekładu za dzieło autonomiczne, ale dowodzą tworzącego się w sposób odrębny od translacji oryginalnego i twórczego charakteru pracy tłumacza.

Kolejną odsłoną tezy badawczej niniejszej rozprawy jest przedstawienie tłumaczeń w prawie autorskim w kontekście słabości charakteru oryginalności, a zatem przekładów, które z punktu widzenia prawa autorskiego nie mogą być uznawane za przedmioty prawa autorskiego jak również tych, które dotyczą tekstów nie posiadających ochrony autorskoprawnej.

Na zakończenie omówiono tytułową tematykę z punktu widzenia współczesnych aspektów problematyki przekładu, w szczególności tłumaczeń komputerowych i nieoficjalnych translacji umieszczanych w sieci internetowej.

01.10
Kraków, ~~24 września~~ 2018 r.

Jakub M. Doliński

